



## FARKLI KURAMLAR ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI GÖÇ SORUNU

Aigul ZHANADİLOVA<sup>1</sup>

### ÖZET

Sanayileşme, modernleşme, küreselleşme gibi önemli dönüşümlerin yaşandığı XXI. asır insanlık tarihi açısından özel bir öneme sahiptir. Ulaşım araçları ve iletişim ağlarının hızla gelişmesi bu dönüşümlerin ortaya çıkışında etkili olmuştur. Herkes elindeki akıllı telefonlarla dünyada ne olup bittiğini kolayca öğrenebilmekte, başka ülkelerde insanların nasıl yaşadıklarını takip edebilmektedir. İnsanlar savaş, sürgün, doğal afet ya da politik ve iktisadi nedenlerle yaşam kalitelerini iyileştirmek amacıyla göç etmektedir. İnsanlar göç sürecinde bazen sahip olduklarından daha kötü koşullara ulaşmakta ve istismara maruz kalabilmekte, bazen de hayatlarını kaybedebilmektedir. Göç edenlerin sadece bir kısmı mülteci statüsünü kazanabilmektedir. Mülteciler kendi ülkelerinde ortaya çıkan savaş ve siyasi zorluklar nedeniyle başka ülkelere göç eden bireyler olarak bazı haklar kazanabilmektedir. Bu araştırma, bir kavram olarak göçü, göç çeşitlerini ve nedenlerini ele alarak uluslararası göçe yönelik yaklaşımları ve uluslararası göçün yarattığı sorunları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** göç, göç çeşitleri, göçün nedenleri, küreselleşme ve göç, göç sorunları

## INTERNATIONAL MIGRATION PROBLEM IN THE FRAMEWORK OF DIFFERENT THEORIES

### ABSTRACT

XXI century with major transformations such as industrialization, modernization, globalization, has a special importance in human history. The rapid development of means of transport and communication has been effective in the emergence of these transformations. Everybody can easily learn what is going on in the world with the smart phones, and they can follow/know about lives of people from other countries. People migrate due to war, exile, natural disaster or political and economic reasons hoping to improve their quality of life. In the immigration process, people can sometimes be exposed to worse conditions than they had before, can be abused, and they sometimes lose their lives. Some of the migrants may have refugee status. Refugees are individuals who have migrated to other countries because of the war and political difficulties in their own countries. This study aims to evaluate the problems of international migration and the approaches to international migration by considering migration, migration types and reasons as a concept.

**Keywords:** migration, types of migration, causes of migration, globalization and migration, migration problems

### GİRİŞ

<sup>1</sup>Y.Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, [zhanadilova\\_a.e@mail.ru](mailto:zhanadilova_a.e@mail.ru)

İnsanlık tarihine baktığımızda insanoğlu göçebe bir düzen içerisinde farklı yerleri keşfederek daha iyi koşulları bulmaya çalışmış ve bu süreçte yerleşik hayata geçmeye başlamıştır. Tarih boyunca insanların farklı yöreler, bölgeler, ülkeler arasındaki hareketliliği farklı etkenlere dayanarak devam etmiştir. Göç, daha iyi bir hayat sürdürme mücadelesinde önemli bir konuma sahiptir. Göç, toplumsal, siyasal ve ekonomik nedenler çerçevesinde gönüllü ve zorunlu olma temelinde tüm dünyada gerçekleşen bir olgudur. Küreselleşen dünya düzeninde göç olgusunun önemi giderek artmaktadır. Son dönemlerde Suriye’den Türkiye’ye, oradan Avrupa’ya yönelik göç yoğunlaşmıştır. XXI asırda teknoloji hızlı gelişmektedir. İnsanlar, kurumlar, mal ve hizmetler ülkelerin sınırlarını aşacak biçimde dolaşıma geçmiş durumdadır. Bu hareketlilik sadece az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru değildir. Gelişmiş ülkelere diğer ülkelere doğru da göç yaşanmaktadır. Farklı kültürlerin karşılaşması hem uyuma hem de çatışmalara neden olabilmektedir. Ancak göçlerin çoğunluğunun küresel açıdan farklı kültürlerin kaynaşmasına yol açtığı söylenebilir. Bu çalışma, göç hakkında çerçeve bilgi vererek, günümüz dünya sorunlarından biri olan uluslararası göçü değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

### **Göçün Nedenleri, Çeşitleri ve Uluslararası Göç Kuramları**

Göç kelimesi ile ilgili literatürde birçok tanımlama ve açıklama mevcuttur. Bu açıklamaların birinde göç, “anamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlanmaktadır (Erder, 1986, s. 9). Şahin’e göre göç; “ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle insanların bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirmesi eylemidir” (Şahin, 2001, s. 59). Daha kapsamlı bir tanıma göre göç, çalışmak ve kendine daha iyi yaşama olanakları bulmak umuduyla, insanların oturdukları yeri bırakıp başka yörelere giderek orada kesin ya da geçici olarak yerleşmeleridir (Öngör, 1980). Sonuç olarak göç, insanların belli bir amaçla, farklı nedenlere bağlı biçimde bir yerden farklı yerlere uzun ya da kısa süre için yer değiştirmesidir.

Göçmen, kendi ülkesinden ayrılırken, yolu üzerinde bulunan ülkeden geçerken, göç etmeyi tasarladığı ülkeye girişinde ya da göç ettiği ülkede bulunduğu süre içerisinde o ülkenin yasalarına uyup uymama durumuna göre yasal ya da yasa dışı olarak nitelendirilebilir. Diğer taraftan günümüzde oldukça yaygın olmakla birlikte, ne zaman hangi yöne doğru olacağı kestirilemeyen, göçmen kitlenin sosyal, demografik ve ekonomik özelliklerinin çok çabuk değişebildiği transit, mekik ve sığınmacı göçleri kapsayan göçe “düzensiz/düzenlenmemiş göç” denir. Transit göç, asıl ulaşılmak istenen ülkeye giderken başka bir ülkede geçici bir süre için kalınması anlamını içerir (Suriye’li bir göçmenin Türkiye üzerinden Avrupa’ya göç etmesi gibi). Mekik göç kavramı ile belirli bir süre için bir ülkeye gidip bir süre sonra geri dönülmesi döngüsüne vurgu yapılır (Yılmaz, 2014).

Başka bir ülkeye yasadışı yollarla girmeye çalışan kişileri ifade eden kaçak göç, büyük ölçüde ekonomik temellidir. 1970’lerde göçmenlerin %42’si zengin ülkelerde yaşarken bugün bu oran %60’lar seviyesine ulaşmıştır ve önümüzdeki dönemde zengin ülkelere doğru yönelen göçün artması beklenmektedir (Canpolat, 2016).

Göç olgusu; nedenlerine, amaçlarına ve hedeflerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilir. Nedenlerine göre zorunlu ve gönüllü göç, amaçlarına göre çalışma yönlü ya da sığınmacı olarak, hedefe göre yasal ve yasa dışı gibi farklı ölçütlere uygun olarak tanımlamak mümkündür. “Farklı bilimsel disiplinler olarak ekonomi, sosyoloji, demografi, coğrafya, tarih, psikoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve diğer bazı ilgili disiplinler göçle ilgili konulara farklı bakış açılarıyla değinirler” (İçduygu & Sirkeci, 1999, s. 249).

Zorunlu göç savaş, doğal afet, sürgün gibi nedenlerle insanların kendi yaşadıkları yerleri mecburen bırakmaları anlamına gelmektedir. Gönüllü göçte ise insanlar kendi istekleri ile daha iyi iş ve daha iyi yaşam kalitesine ulaşmayı amaçlar.

1951’de imzalanan sözleşmeye göre “sığınma talep eden kişiler diğer evrensel ve bölgesel insan hakları sözleşmelerinde belirtilen nedenlerle koruma isteyen fakat yetkili bir makam

tarafından mültecilik statüsüne uygunluğu henüz tespit edilmemiş kişiler” olarak tanımlanmaktadır. Aynı sözleşmeye göre “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen veya bir tabiiyeti olmayıp bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” mülteci olarak tanımlanmaktadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği: UNHCR, 2001, s. 23). İnsanları, doğdukları ve yaşadıkları ülkeyi değiştirmeye iten pek çok neden bulunmaktadır. Bu nedenleri şöyle sıralamak mümkündür:

i. Eğitim kaynaklı göç: Bireylerin eğitim amacıyla belirli süre içinde gerçekleştirdikleri göç hareketleridir. Göç edilen yerden eğitim bittikten sonra geri dönebilir ya da göç edilen yerde kalmaya karar verilebilir. Eğitim için Sakarya Üniversitesi'ne gelen yabancı öğrencilerin göç haklilikleri eğitim göçüne örnek verilebilir.

ii. Beyin göçü: Eğitimli, nitelikli, uzmanlaşmış bireylerin gelişmiş ülkelere daha iyi statü ya da yüksek gelir elde etmek amacıyla göç etmesidir. Son zamanlarda, Rusya'dan Amerika'ya, Avrupa'ya ve Kanada'ya büyük ölçüde beyin göçü gerçekleşmektedir.

iii. Emekli göçü: Çoğunlukla zengin ülkelerde gerçekleşen ve bireylerin emekli olduktan sonra yaşamlarının geri kalanını devam ettirmek için Güney Amerika (Florida) ya da Güney Avrupa (Akdeniz) sahilleri vb. yerlere olan göçünü ifade etmektedir (Balkırı, 2008, s. 8). Daha önce tatil için gidilen yerler, yaşlılık ve emeklilik sürecinde hayatlarının sürdürüleceği yerlere dönüşebilmektedir.

iv. İklim kaynaklı göç: Bu göç türü tabiat, iklim ve doğa olaylarına bağlı biçimde gerçekleşir. Kuraklık, kıtlık, tsunami gibi doğal afetler göçü etkileyebilmektedir.

v. Ekonomi temelli göç: İnsanların daha iyi iş, daha yüksek gelir elde edebilmek için gerçekleştirdikleri göç türüdür. Günümüzde ekonomi temelli göç, en önemli göç nedenlerinden biridir.

vi. Siyasal kaynaklı göç: Savaş, siyasal baskı, terör ve çeşitli rejimlerin tutumlarına bağlı olarak gerçekleşen göç türüdür. Bu tip göçler ülkeler arasında olabileceği gibi, bir ülkenin farklı bölgeleri arasındaki sorun ve dengesizliklerden de kaynaklanabilmektedir.

Dünyada uluslararası göçle ilişkili birçok kuram vardır. Uluslararası göçe ilişkin başlıca kuramlar: itme-çekme, merkez-çevre, göç sistemleri ve ilişkiler ağı kuramlarıdır.

“İtme-çekme” kuramı, 1966 yılında Everett Lee'nin “Göç Teorisi” adlı makalesinde ortaya koyulmuştur. Yazar itme-çekme kuramını 4 başlık altında ele almıştır: 1) yaşanan yerle ilgili etmenler, 2) gidilmesi düşünülen yerle ilgili etmenler, 3) engeller, 4) bireysel etmenler (akt. Çağlayan, 2006, s. 6). Bu kurama göre hem yaşanan yerin hem de gidilmesi düşünülen yerin itici ve çekici yönleri bulunmaktadır. İnsanların karşılaştıkları bazı olumsuzluklar onları göç etmeye zorlamaktadır. İtme-çekme kuramına göre gelişmiş ülkelerin hayat standartları ve gelir düzeyinin yüksek olması bu ülkeleri çekici kılmaktadır. Refah düzeyi yüksek, endüstrileşmiş ülkeler, kendi ülkelerinde iş bulamayan ya da düşük ücretlerle sosyal güvenlikten yoksun olarak çalışan işçiler için cazip konumdadır. İşgücü göçü açısından, yaşanan ülkenin çalışma koşulları itici etmenleri, göç edilecek ülkenin vaat ettiği çalışma koşulları çekici etmenleri oluşturabilmektedir (Şahin, 2001).

“Merkez-çevre” kuramı, 1974 yılında yayınlanan Immanuel Wallerstein'in “Modern Dünya Sistemi” adlı eserine dayanmaktadır. Kuramı benimseyenler, uluslararası göç kavramını 16. yüzyıldan itibaren gelişen dünya pazarı ile bağdaştırmaktadır. Bu kuramın diğer adı dünya sistemleri kuramıdır ve göç olgusunu sosyalist bakış açısı ile incelemektedir. Aynı zamanda göç sürecini sömürgecilik ile ilişkilendirmektedir. Dünya büyük bir pazar olarak düşünüldüğünde, 16. yüzyılda hüküm süren sömürgecilik anlayışı günümüz dünyasında bir anlamda devam etmektedir. Küreselleşme sürecinde gelişmiş ülkeler teknoloji, üretim,

hammadde, sermaye ve emeğin denetimine ilişkin üstünlük sağlamaktadır. İşgücünün, bunun bir sonucu olarak çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru yer değiştirdiği ileri sürülmektedir (akt. Mutluer, 2003).

“Göç sistemleri” kuramının temelinde ekonomik ve siyasal olgular yer almaktadır. Kurama göre, belirli nedenlerle tarihsel bir bağı ya da ilişkisi bulunan iki ya da daha fazla ülke arasında, göçmen protokolleri ile bir göç sistemi oluşturulmaktadır. Burada en önemli nokta, ülkeler arasında göçün hayata geçebilmesi için ekonomik, siyasal ve askeri bağın olması gerekliliğidir. I. Dünya Savaşı’ndan sonra Almanya ve Türkiye arasında yapılan anlaşma ile kurulan göç sistemi bu göç türüne örnek gösterilebilir (Çağlayan, 2006).

“İlişkiler Ağı Kuramı” göç sürecini göçmenler arasındaki iletişim açısından ele alır. Yeni göç edenlerin veya göç edeceklerin göç edilen ülkedeki insanlarla iletişimi kuramın temel ilgi odağıdır. İnsanların göç etmesini kolaylaştıran unsurlardan bazıları göç edilen yerdeki akrabalar, dostlar, hemşehriler olabilmektedir. Bu maliyet ve risk açısından olumlu sonuçlar doğurduğu için, uluslararası göçü yoğunlaştırabilmektedir. Bu ilişkiler özellikle emekli göçleri üzerinde önemli katkılar sunabilmektedir (Mutluer, 2003).

### **Uluslararası Göçün Yarattığı Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri**

Uluslararası göç sorunu özellikle yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren dünya gündemindedir. Siyasi istikrarsızlık, insan hakları ihlali, baskıcı rejimler, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, ekonomik sıkıntılar, coğrafi koşulların yetersizliği ve can güvenliği gibi nedenlerle ülkelerinden kaçan insanlar daha insani koşullarda yaşayabilmek, daha iyi ücretler alabilmek, ülkelerindeki borçlarını ödeyebilmek, ailelerine mali yardım sağlayabilmek gibi amaçlarla canlarını hiçe sayarak ucuz iş gücüne ihtiyaç duyan Batı ülkelerine yönelebilmektedirler. İletişim teknolojileri aracılığıyla gelişmiş ülkelerin ortalama yaşam şartlarının görünür hale gelmesi bu süreçte önemli rol oynamaktadır (Danış 2004).

Bölgesel, yerel ve küresel gelişmeler uluslararası göçü önemli düzeyde etkilemektedir. İran Devrimi, İran-Irak Savaşı, Sovyetler Birliği (SSCB), Yugoslavya’nın dağılması, Afganistan Savaşı, Körfez Savaşı, Arap Uyanışı ve Suriye İç Savaşı bu duruma örnek gösterilebilir. Uluslararası göç sürecinde Türkiye de coğrafi konumuna bağlı biçimde transit ve hedef ülke olarak ön plana çıkabilmektedir.

Yasa dışı göç, insan kaçakçılığı ve ticareti gibi örgütlü suçlar günümüzde sadece bir ya da birkaç devleti ilgilendiren bir olay olmaktan çıkmış ve neredeyse tüm ülkeleri etkileyen konulara dönüşmüştür. Uluslararası göçün devletlerin siyasi istikrarını, demografik güvenliğini, kültürel kimliğini, sosyal güvenlik sistemini ve kültürel özelliklerini olumsuz etkileme olasılığı bilinen bir gerçekliktir. Günümüzde uluslararası göçün teröristlerin ülkelere giriş kanalı olarak kullanılabimesi devletlerin güvenliğini de tehdit eden temel meselelerden biridir (Deniz, 2014).

Göç, insanların bir bölge ya da toplumdan bir diğerine yerleşmek amacıyla hareket etmesidir. Günümüz dünyasında küreselleşme teknolojinin ve sosyal ağların gelişimine etki ederek tarihin hiçbir zamanında olmadığı kadar yoğun biçimde sınır ötesi hareketliliği, uluslararası göç hareketliliğini teşvik etmiştir. Etnik açıdan çeşitliliğin oldukça yükseldiği bir döneme girilmektedir. Toplumlar da bireyler kendilerinden farklı düşünen, farklı yaşayan ve farklı görünen insanlarla karşılaşarak iletişim kurmaktadır. Örneğin, Sakarya Üniversitesi’nde uluslararası öğrencilerin sayısının düşük de olsa varlığı bu türden iletişimi güçlendirmektedir.

Uluslararası göç sürecinde geleneksel medya ve yeni medya araçlarının ya da bir başka deyişle internetin etkisi oldukça güçlüdür. Bazı bireyler uluslararası göç gerçekliğini doğal ve kaçınılmaz bir olay olarak değerlendirmekte ve yaşadığı toplumu kozmopolitan toplum olarak nitelendirmektedir. Bazı bireyler ise uluslararası göç gerçekliğini tehlikeli ve korkutucu bulabilmektedir. Uluslararası göç sürecine köktenci bakış açısı ile bakanlar, kurulu geleneğe sığınmakta ve farklı olanla diyalogu reddetmektedirler. Günümüzde etkili olan ya da ana

bakış açısı köktenci olmakta ve buna bağlı biçimde dünya üzerinde çatışmalar ve ırkçılıklar güçlenmektedir (Giddens, 2008).

Göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları sosyal koşulların rolü, ev sahibi ülke nüfusunun tutumu, siyasi liderlerin çeşitliliğe vurgu yapmaları ve çoğulcu toplumların yararlarından bahsetmeleri göç politikalarının başarılı olması için her zamankinden daha fazla önem taşımaktadır. Göçmenlerin kültürel ve etnik kimliklerini korumak, potansiyellerini geliştirmeleri için gerekli araçları sunabilmek ve yerel nüfusa göçmenlerin haklarını, kültürlerini, geleneklerini ve ihtiyaçlarını tanıtmak gibi çift yönlü bir amaca doğru yönelmek önemlidir (Bednov, 2009). Bu öneriler aracılığıyla göçmen kabul eden ülkelerde çatışmalar azalabilir ve insanların yaşam kaliteleri yükselebilir. Uluslararası göç sonucunda Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Hollanda gibi devletlerde sayısı artmaya başlayan mültecilere karşı “giriş ve yaşama koşullarını zorlaştırıcı ama ülkeden sınır dışı etmeyi kolaylaştırıcı” sert kanunlar içeren önlemler alınmaktadır. Bu koşullar yasa dışı göçleri arttırmaktadır. İnsanlar ekonomik ve toplumsal açıdan daha iyi bir hayat sürmek için yasa dışı göçlere yönelmektedir. Örneğin, “Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği” ve “Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı” verilerine göre dünyadaki toplam kayıt altına alınmış mülteci sayısı 1974 yılında 2,4 milyon, 1984 yılında 10,5 milyon ve 1994 yılında 25 milyondur. Bu sayı 2003 yılında 20,6 milyona düşmüştür. Rusya, Ukrayna ve Türkiye 2005 yılında göç alan ilk 10 ülke arasına girmiştir. Buradaki sığınmacı ve mültecilerin çoğunluğunu Suriye, Irak, Afganistan, Somali ve Nijerya gibi ülkelere insanlar oluşturmaktadır (Danış, 2004).

Batı ülkelerinde yaklaşık son 20 yıldır göçmenler ve mültecilerle ilgili olumsuz imajlar yaratılmakta, mültecilere yönelik önyargı, korku ve nefret yükselmektedir. 1990’ların ortalarından Avrupa’nın zengin kısımlarına Doğu Avrupa ve Afrika’dan mültecilerin gitmesi, “Avrupa’nın saldırıya uğraması” gibi negatif anlamlarla değerlendirilmiştir. Bu tanımlamalara “göçmenler ücretleri düşürür, yerli nüfus arasında işsizliği yükseltir, doğurganlıklarıyla sosyal sistemi çökertir ve ulusal kimliği tehlikeye düşürürler” gibi kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal ve diğer argümanlar eklenmektedir (Özekmekçi, 2010, s. 44).

1975-1985 yıllarında dünya çapında ekonomik krizlerin azalması ile göç azalmıştır. 1985-2005 yıllarında gerçekleşen ekonomik büyüme göçü yeniden hızlandırmıştır. 1985 yılında az gelişmiş ülkelere yönelik göçmenlerin sayısı 5 milyon 643 bin kişi iken, bu sayı 2005 yılında 17 milyon 450 bine çıkmıştır. 2010 yılı Dünya Bankası verilerine göre 2011 yılında dünyadaki göçmen stoku 215 milyon 763 bin 515 kişidir. Bunun 107 milyon 878 bin 427’si ise yüksek gelirli ülkelerdeki göçmenleri oluşturmaktadır. Son istatistiki verilere göre dünyada en fazla göç alan ülkelerin birincisi Amerika Birleşik Devletleri (%20) olup, 2. sırada Rusya (%5,7) yer almakta ve bunları Almanya (%5), Suudi Arabistan (%3,4), Kanada (%3,3) ve İngiltere (%3,2) takip etmektedir (Bakırtaş, 2012). Göçmenler en fazla Amerika’yı tercih etmektedir. Araştırmalara göre ABD’de yasa dışı göçmenlerin sayısı oldukça yüksektir. İstatistiklere göre ilk sıralarda yer alan uyruklar ise Tunus, Afganistan, Pakistan, Arnavutluk, Cezayir, Fas, Eritre, Somali ve Bangladeş’ten oluşmaktadır (Akçadağ, 2012).

## SONUÇ

Göç, insanların bir bölge ya da toplumdan bir diğerine yerleşmek amacıyla hareket etmesidir. Günümüz dünyasında küreselleşmenin teknoloji ve sosyal ağlar üzerindeki etkisine paralel biçimde insanlar tarihin hiçbir döneminde rastlanmayacak düzeyde sınırlarının ötesine hareket etmektedir. Günümüzde gerçekleşen uluslararası göç süreci toplumları derinden etkilemektedir. Toplumlar bu süreçte aynı zamanda etnik düzeyde çeşitliliğe de yoğun biçimde maruz kalmaktadır. Bireylerin kendilerinden farklı düşünen, farklı yaşayan ve farklı görünen insanlarla karşılaşarak iletişim kurma olasılığı artmaktadır. Bu dönüşümde geleneksel ve yeni medyanın etkisi oldukça güçlüdür. Uluslararası göç sorununa yaklaşımlar

konusunda köktenci olarak nitelendirebileceğimiz bakış açısının farklı olanla diyalogu reddetmesi, ırkçılıkların ve çatışmaların yükselmesi riskini arttırmaktadır.

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde şiddet ve istismar gibi olumsuzluklara maruz kalmaları yasal açıdan korunmaları gerektiğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca mültecilerin kültürel değerlerinin kaybolmaması için de çeşitli tedbirler alınmalıdır. Özellikle göç sürecinde bu tür olaylara en çok maruz kalan kadın ve çocukların korunmasını sağlamak amacıyla çeşitli politikalar üretilmelidir.

Bireylerin ulusal sınırların ötesine geçerek yer değiştirmeleri şeklinde tanımlanabilecek küresel göç, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda artmış ve küreselleşme ile daha fazla yoğunluk kazanmıştır. Avrupa Birliği ülkelerine yasal göç olanaklarının sınırlandırılmasıyla birlikte yasal olmayan göç artmaya başlamıştır. Başka ülkelere yasadışı yollarla girme anlamına gelen kaçak göç büyük ölçüde ekonomik temellidir. 1970'lerde göçmenlerin %42'si zengin ülkelerde yaşarken bugün bu oran %60'lar seviyesine ulaşmıştır. Önümüzdeki yıllarda gelişmiş ülkelere yönelik göçün daha fazla artacağı tahmin edilmektedir.

#### KAYNAKÇA

Akçadağ, E. (2012). *Yasa dışı göç ve Türkiye*. <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-96-2014032653yasadisigocveturkiye.pdf>.

E.T.: 06.11.2018.

Bakırtaş, T. (2012). Küresel gelişme modelinde uluslararası göç olgusu ve yansımaları. *Alternatif Politika*, 4(2), 232-261.

Balkır, C., Karaman, Z.T., & Kırkulak, B. (2008). Yabancı emekli göçünün sosyal ve ekonomik etkileri: Antalya ve çevresi üzerine ampirik bir çalışma. C. Balkır, *Uluslararası emekli göçünün sosyal ve ekonomik etkileri: Antalya örneği* (ss. 8-38). Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Bednov, A. (2009). *KEİ üyesi devletlerde göçmenlik-sosyal ve kültürel yönler*. <http://www.pabsec.org/depo/documents/reports-and-recommendations/tr-rec-w11nou6lks.pdf>

E.T. 06.11.2018.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği: UNHCR (2001). *Dünya mültecilerinin durumu: insani yardımın elli yılı*. Ankara: Başkent Matbaası.

Canpolat, H. (2016). *Küresel göç ve Türkiye'nin göç politikalarının gelişimi*. <https://www.researchgate.net/publication/291519183> E.T.: 06.11.2018.

Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 68-91.

Danış, A. D. (2004). Yeni göç hareketleri ve Türkiye, *Birikim*, 184-185, 216-224.

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 175-204.

Erder, S. (1986). *Refah toplumunda "Getto" ve Türkler*. İstanbul: Teknografik Matbaacılık

Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. C. Güzel (Haz.). İstanbul: Kırmızı Yayıncılık.

İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde göç hareketleri. O. Baydar, *75 Yılda köylerden kentlere* (ss. 249-268). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Mutluer, M. (2003). *Uluslararası göçler ve Türkiye: kuramsal ve ampirik bir alan araştırması-Denizli/Tavas*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Öngör, Ş. (1980). Coğrafya terimleri sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. <http://tdkterim.gov.tr/> E.T.: 16.02.2011.

Özekmekçi, M. İ. (2010). Tehdit sınırını geçemeyen göçmen. *Hayat Sağlık Dergisi*, 2, 44-48.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.